

løb; jeg troer, at ikke Nogen, som er bekendt med disse Forhold, vil benægte, at der med Hensyn til Befolkningens Vælske ligeoverfor Statens Eiendom er betydelige Mangler tilstede, som vistnok vilde svinde bort, naar Befolkningen ikke stod overfor Staten, men ligeoverfor andre Private. Der gaaer fremdeles betydelige Beløb med til dem, som skulle paasee Statens Tare, navnlig til Kjørselsgodtgjørelser. Kort sagt, det hele Forhold vilde i enhver Henseende kunne ordnes langt heldigere, naar Netten paa kortere Tid overdroges til Private. Det kunde synes, at den store Risiko, den usikre Karakter, som er ved denne Indtægt, vilde hindre Private fra at byde derpaa, men efter, hvad der forsikres af de meest kyndige Mænd, skal det Måske være Tilfældet, saa at man kan være overbevist om, at Private vilde træde til trods Risiko og Usikkerheden, og at Staten paa denne Maade ogsaa vilde faae en langt betydeligere Indtægt, end den nu har. Lovgivningen er jo heelt igjennem — da saa mange Forstrandsrettigheder have været og da de til reel Udkomst knyttede endnu ere i Privates Eie — afskåret saaledes, at der deri ikke ligger nogen absolut Forhindring for, at der kan træffes en saadan Foranstaltning, og de væsentligste Betænkkeligheder, som her kunne opstaae, ville svinde bort, naar der kun er Tale om kortvarig Overdragelse til Private, idet Staten hvert Øieblik ved at stille Conditionerne kan indrette Forholdet saaledes, at der ikke stæer nogen Overlast, og den kan jo ogsaa derved forbeholde sig i tvivlsomme Tilfælde at træffe Afgjørelsen paa den for det almindelige Tare meest betryggende Maade. — Der foreligger et Mindretalsforslag, hvorom jeg endnu et Øieblik skal udtale mig. Dette Mindretal henstiller under Nr. 7, at Krudtværkets Virksomhed indskrænkes til det Krudt, som Hærens Bestyrelse eller andre offentlige Autoriteter have Brug for. Jeg troer, at dette Forslag er høist uhenigtsmæssigt. Jeg for mit Vedkommende er saa meget som Nogen mod disse Statsfabriker, og jeg skulde ikke

et Øieblik betænke mig paa at indstille Udsærv og maaskee ogsaa Krudtværket til Salg, naar Spørgsmaalet derom laa for; men jeg mener, at saalænge man har saadanne Institutioner, bør man drive dem saa fornuftigt som muligt, trods det, at det er Staten, der her optræder som industribivende. Jeg troer, at det navnlig for Krudtværkets Vedkommende vilde være aldeles ødelæggende for Værkets Bestyrelse, hvis man tog en saadan Bestemmelse. Alle væsentlige Udgifter vilde blive de samme, medens Indtægten vilde blive indskrænket med Noget over en Snees Tusind Daler om Aaret. Det vil sees af Budgettet, at det kun er temmelig faa af de faste Udgifter, der ville kunne indskrænkes, og at det i alt Fald er langt fra, at Udgifterne kunne indskrænkes i samme Forhold som Indtægten. Der er saaledes Bygningerne, ogsaa de Udvidelser af disse, som paatænkes, idet disse ogsaa ville være fornødne, selv om man indskrænker Driften Noget. Der er Maskiner, der ville vedblive at staae for den samme aarlige Rente. Dette er i alt Væsentligt faststaaende Udgifter, som ikke kunne indskrænkes, selv om man indskrænker Productionen, og det Samme gjælder om en stor Deel af Bønningerne, ja selv af Arbeidslønnen. Efter Bestaffenheden af Arbejderne kunde maaskee en Indskrænkning i de allerfimpleste Arbeidere finde Sted, men alle de dygtigere Arbeidere vilde man være nødt til at have og lønne hele Aaret rundt; men hvis man indskrænker Virksomheden til Hærens Brug, vil man kun kunne anvende dem endel af Aaret. Jeg vil ikke tale om, at en heel Deel Forretninger, som f. Ex. Indkjøb af Naamateriale o. desl., tildeels ville blive dyrere, ligesom det Slags Forretninger i det Hele taget blive vanskelige at drive, naar de drives i det Smaa. Det Hensyn, som skulde motivere dette Forslag, er Hensynet til Concurrence med Private, men ligesom jeg i det Hele ikke anerkjender dette Hensyn, naar andre Hensyn ikke tale derfor, saaledes troer jeg, at det ved Krudtværket aldeles maa svinde